

Okullar ve Çocuk Koruma Politikaları

Bu çalışma Avukat Seda Akço Bilen ile 11.11.2021 tarihinde UNFPA Türkiye ve TAPV işbirliği ile düzenlenen Ergen Gelişimi Sohbetleri toplantısından derlenmiştir.

Her evde çocukların tüm temel ihtiyaçları karşılanamayabilir, bir çalışma alanı olmayabilir, çocuklar evde yalnız kalabilir, mutsuz olabilir ve her şey yolunda gitmeyebilir. Ama okul, çocuklara; psikososyal destek sağlar, eşit eğitim-öğretim koşulları ve ders çalışma ortamı sunar, öğretmenler aracılığı ile çeşitli ihtiyaçlarını karşılar. Okullar, sadece bir eğitim mekanı değil, çok daha fazlasıdır.

Çocuğun ihmal ve istismara maruz kalmasını önleme, çocuğun korunma hakkının özünü oluşturur. Çocuk korumanın bir diğer önemli noktası da, ihmal ve istismar mağduru çocuğun korunması için alınan önlemlerdir.

Çocuğa hizmet veren ve çocuk haklarını ilgilendiren tüm kişi, kurum ve kuruluşlar çocuk koruma sisteminin bir parçasıdır. Çocuk Koruma; öğretmenlerin, okul çalışanlarının, sağlık sektörü çalışanlarının, doktorların oluşturduğu bütünlüklü bir alandır.

Ergenler söz konusu olduğunda çocuk korumanın 2 düzeyi vardır. İlki; hukukun müdahale alanı dışındaki ergenliğe özgü hallerin ve onlara gerekli alanın tanınmasını, bunun daha çok rehberlik ve danışmanlık gibi eğitsel alanda ele alınmasını sağlamaktır. İkincisi; ergenlerle çalışanlara bu perspektifi verebilmek, fakat diğer taraftan yine de çocuk olduklarının dikkate alınıp yetişkinlerden onlara yönelen davranışlar bakımından çocuk hakları kapsamındaki bütün korumalardan yararlanmalarını sağlamaktır. Çocuklarla çalışanlar açısından bu noktada bir dengeye, böyle bir yapı oluşturmaya ihtiyaç vardır.

Çocuklar için neler, hangi durumlar ihmal ve istismar riski olabilir?

- Bilgisayar, tablet veya internet olmadığı için uzaktan eğitime katılamama
- Uzaktan eğitimde işlenen dersleri anlayamama
- Okullar kapalıyken uzaktan eğitimi takip edecek ilgiyi kaybetme
- Ailenin gelirinin düşmesi yüzünden temel ihtiyaçları karşılayamama
- Yeterli miktarda ve dengeli besine erişememe
- Hasta olduğu halde tıbbi bakıma erişememe
- Kendini yalnız ve mutsuz hissetme
- Anne babanın hasta olması veya çalışması sebebiyle evde uzun süre tek başına ya da başka bir çocukla kalma
- İnternette çok fazla ve gözetimsiz vakit geçirme

İhmal ve istismar riski bazı durumlarda daha ciddi seviyede olabilir;

- Duygusal şiddete maruz kalma: Aşağılanma, kıyaslanma, tehdit edilme
- Fiziksel şiddete uğrama: Tokat atma, dövme, vurma, tekme atma, yaralama
- İnternette zorbalık, tehdit veya istismar ile karşılaşma
- Rahatsız eden cinsel içerikli davranışlarla karşılaşma

Her okulun kendi özelinde bir çocuk koruma politikası oluşturması gerekli ve önemlidir. Çünkü;

- Okulun sorumluluklarından birisi de öğrencilerin iyi olma halini korumak ve desteklemektir
- Okulun en etkili koruma stratejisi, riskli davranışları önlemektir
- Önleme stratejisi içinde; nelerin riskli durumlar olduğuna, nelerin ihmal ve istismar olarak kabul edileceğine, bu durumlara nasıl müdahale edileceğine dair yazılı bilgiler bulunur ve bunlar okul çalışanları, öğrenciler ve veliler tarafından bilinir
- Herhangi bir ihmal ve istismar durumunda okulun ilerleyeceği yolların belirlenmesi, çocuk ve okul için bu süreçte güven verici olacaktır
- Her okulun kendi kurallarına, özel durumlarına ve risklerine, felsefesine uygun olarak hazırlanmış bir çocuk koruma politikasına ihtiyacı vardır

Bir okulun kendine özel bir çocuk koruma politikasına sahip olması;

- Çocukların ihmal ve istismar mağduru olma riskini en aza indirir
- İhmal ve istismara maruz kalan çocuklara en güvenli ve etkili müdahalenin, en uygun biçimde yapılmasını sağlar
- Çocuk koruma alanında bireysel ve kurumsal sorumluluklar ile ilgili toplumsal farkındalığı artırır
- Uygulamaların standartlaşmasını sağlar, gecikme ve çatışmaları önler
- Çocuktan sorumlu kimselerin birbirlerine güvenlerini ve işbirliği olanaklarını artırır
- Çocukla çalışanların, çocuk koruma kapasitelerini artırır

Okulun hazırladığı çocuk koruma politikası kapsamında hangi konular bulunmalıdır?

- Cinsel istismar
- Duygusal istismar
- Fiziksel istismar
- Akran zorbalığı
- Akranlar arası cinsellik
- Çevrimiçi alanlardaki riskler
- İhmal

Uygulanabilir bir çocuk koruma politikası belgesi, hangi ilkeleri kapsamalıdır?

- Katılımcılık
- Kapsayıcılık
- İhtiyaca uygunluk
- Amaca uygunluk

Okul çocuk koruma politikası neleri içerir?

- İhmal ve istismarın tanımı
- İhmal ve istismarı önlemeye yönelik alınacak tedbirler
- İhmal ve istismar vakası ile karşılaşıldığında izlenecek yol
- Okulun mevcut durumuna göre oluşturulacak bir akış planı

Okul çocuk koruma politika belgesi hazırlarken neler yapılabilir?

- İdareciler, öğretmenler ve okul çalışanları ile ihtiyaç belirlemeye yönelik odak grup çalışmaları
- Çocuk koruma politika belgesinin katılımcı süreçlerle değerlendirilmesi

Velilere okul çocuk koruma politikası nasıl tanıtılabilir?

- Velilere yönelik bilgi notu hazırlanması
- Öğretmenler için velileri bilgilendirmeye ve velilerden gelebilecek soruları cevaplamaya yönelik destek dokümanları hazırlanması
- Velilere yönelik tanıtım ve bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi

Öğretmenler ve okul çalışanlarına yönelik okul çocuk koruma politikası eğitimler nasıl olabilir?

- Öğretmenler ve diğer eğitim personeli ile okul çalışanlarına yönelik eğitim programları hazırlanması
- Eğitim programlarının uygulanması
- Öğretmenler ve diğer eğitim personellerine yönelik vaka temelli süpervizyon desteği sunulması

Bütün çocuklara, herkesin yararlanabileceği, eşit nitelikte hizmetlerin sunulması gereklidir:

- İhmal ve istismar durumlarında çocuklara sağlanan hukuki desteğin yanında psikososyal destek de çok önemlidir. Şu an hukuki destek ücretsiz sağlanırken; psikososyal destek için aynı durum söz konusu değildir.
- Her çocuğun bu hizmetlere eşit nitelikte ulaşması önemlidir. Özellikle mağdur çocukların, hak arama mücadelelerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bu destekten yararlanmaları şarttır. Aksi durumda sistem içinde çok fazla yorulan çocuklar, gereği gibi haklarını arayamayabiliyorlar. Bu durum da hak kaybına neden olabilir.

Okul çocuk koruma politikasına göre, kuralları baştan koymak önemlidir. Örneğin; bir okul çalışanından rahatsız olduğunu söyleyen bir çocuk varsa ona inanmak gerekir. Aksi takdirde, istismarın doğumu bu şekilde gerçekleşmektedir. Çocuk 'zaten bana inanmazlar' düşüncesi kapılır ve yetişkin de yaptığı şeye kılıf bulur. Tüm bu nedenlerle baştan kuralları belirlemek oldukça önemlidir.

Kuralların önceden belirlenip yazılı hale getirilmesi, iki taraflı bir koruma sağlar; hem yetişkini hem de çocuğu korur. Okulun güvene dayalı, sevgi, şefkat gibi hislerin yer aldığı bir alan olması çocuk için gerekli iken çalışan için de önemlidir. Ancak sınırların önceden çizilmesi, kuralların belirlenmiş olması, herhangi bir yanlış anlaşılmaya veya ihmal ve istismara neden olmaması açısından önemli ve koruyucu bir tedbirdir.

Okul çocuk koruma politikası kapsamında herkes için davranış kuralları net olmalı ve bunlar takip edilmelidir. Okul çalışanları, veliler ve öğrenciler bilgilendirilmelidir. Buradaki en temel güvence; kuralların yazılı ve herkes tarafından biliniyor olmasıdır. Devamında, takip edilen bir sistem olması ise diğer güvence kaynağıdır.

Kaynakça

- <http://humanistburo.org/tr/okulcocugukorur/>